

всеохоплюючих трансформаційних змін. Характерними рисами такої системи є кризовість та інституційна нерівновага. Тобто, з точки зору економічної теорії можна стверджувати, що українські підприємства були більш схильні до настання кризових явищ, наслідком чого стали неплатоспроможність та масове банкрутство вітчизняних підприємств. Тому ефективне антикризове управління стало однією з найважливіших проблем управління.

В країнах з розвинутою ринковою економікою антикризове управління є невід’ємним елементом системи управління підприємства, що являє собою систему заходів спрямованих на запобігання кризових явищ, а у випадку їх настання – розробку заходів на вихід підприємства з кризи. Дослідження зарубіжних вчених щодо проблематики антикризового управління є вагомими у розробці категорійного апарату, механізмів, сутності, методів, концепцій антикризового управління. Однак, механічне перенесення даних напрацювань в українські реалії не дають бажаного ефекту, оскільки різняться умови господарювання, поведінка підприємців, менталітет.

Значна кількість науковців розглядала сутність “антикризового управління” в своїх дослідженнях, як наслідок, відсутність одностайності при визначенні даного поняття та існування кількох підходів. Однак, підсумовуючи вищенаведене, можна зробити висновок, що антикризове управління є системою управління, що має комплексний характер та спрямована на попередження, запобігання кризових явищ і виявлення причин кризи, виду, стадії та закономірностей її протікання, можливих сценаріїв розвитку, інструментів по виходу з неї, з метою подальшого функціонування підприємства. Дотримання сформульованих основних принципів проведення антикризового управління дозволить здійснювати його якомога ефективніше.

Перспективи подальших досліджень полягають у формуванні теоретичних та методологічних засад щодо проведення процесу антикризового управління, а також розробленню механізмів його здійснення.

Література

1. Паентко Т.В. Природа и специфика кризисных явлений в Украине // Фискальное регулирование социально-экономического развития государства в посткризисный период [монография] / Т.В. Паентко. – К.: ДКС Центр, 2011. – С. 12 – 17.

Петро МУРАВКА

Тернопільський інститут

Міжрегіональної академії управління персоналом

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ БІДНОСТІ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Системна криза в Україні обумовила падіння рівня основних економічних показників: рівня ВВП, обсягів промислового виробництва, погіршення структури торговельного та платіжного балансу, зростання соціальної та

політичної напруги в суспільстві. Поряд із цим, чи не єдиним сектором економіки, який зумів покращити свої показники є сільське господарство. Незважаючи на окремі позитивні аспекти функціонування галузі, сільські території залишаються найбільш вразливими як в економічному, так і в соціальному плані. При цьому найбільшою їх проблемою є бідність населення.

Загалом, бідність є наслідком багатьох взаємозалежних факторів, серед яких виділяються такі: економічні (падіння доходів населення, висока їх диференціація, низька заробітна плата, безробіття); соціальні (інвалідність, старість, хвороби тощо); демографічні (надмірне навантаження на працездатних осіб, слабкі позиції молоді на ринку праці тощо) [1, с. 32]. Як бачимо, усі з перелічених факторів притаманні сільській місцевості.

Так, зокрема, за рівнем доходів та заробітної плати сільське господарство суттєво поступається загальному рівню по економіці. Особливо відчутними ці пропорції є на периферії, наприклад в Тернопільській області (рис. 1).

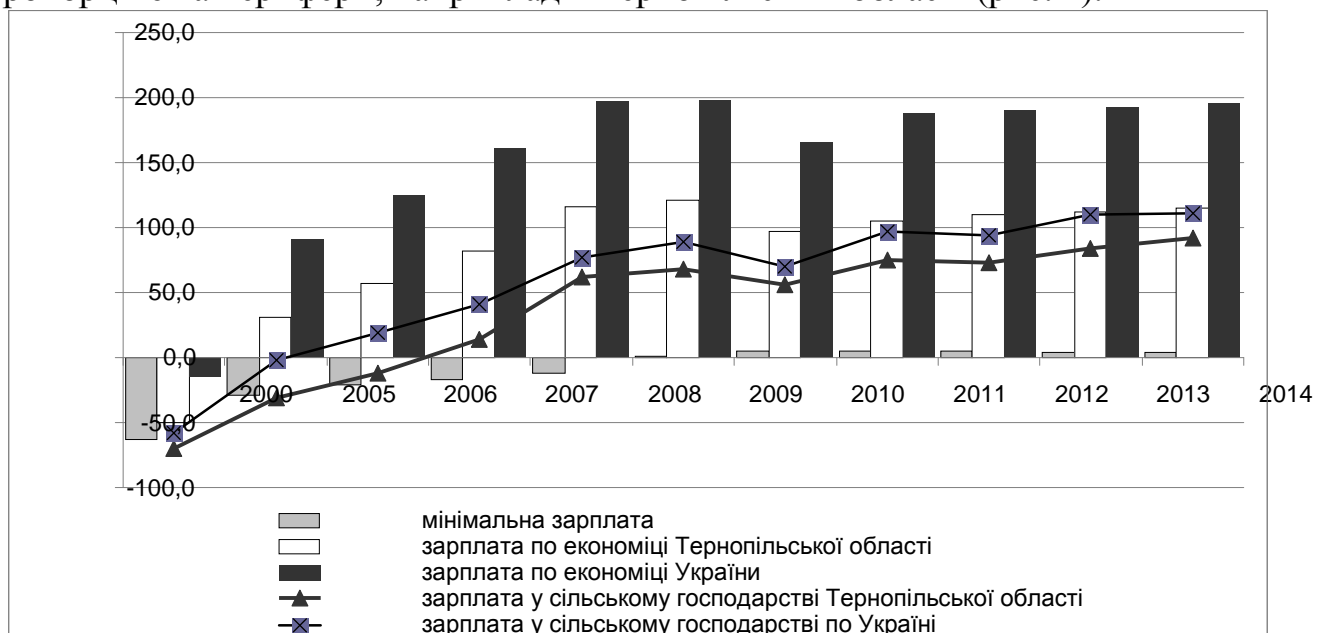

Рис. 1. Динаміка співвідношення мінімальної заробітної плати, зарплати по сільському господарстві та економіці України і Тернопільської області до прожиткового мінімуму

Оцінюючи причини такого стану сільських територій, відмітимо в першу чергу безробіття та диспаритет цін на аграрну та промислову продукцію. Сільська місцевість традиційно характеризувалася меншою пропозицією вакансій. Проте, в результаті тривалих трансформацій кількість робочих місць на селі зменшилася в декілька разів. Альтернатива у вигляді самозайнятості у виробництві продовольства, яку використовує більшість селян, рідко дозволяє їм досягати фінансового достатку, частіше вона спрямовується на виживання, зважаючи на низький рівень закупівельних цін, проблем зі збутом продукції та відсутністю потужностей для її переробки.

В контексті зазначеного відмітимо, що, якщо зменшення числа зайнятих в сільському господарстві в значній мірі є об'єктивним явищем, яке склалося в результаті вивільнення надлишкової робочої сили та технічного переоснащення, то ціновий диспаритет вимагає вжиття конкретних заходів

щодо його усунення. Так, в даному напрямку ми пропонуємо вжити ряд заходів, спрямованих на вирішення проблем із бідністю в сільських поселеннях за рахунок:

– кооперування дрібних селянських господарств, формування їх спільної матеріальної та фінансової бази, що дозволить полегшити їх збутову діяльність, здешевити виробництво та забезпечить отримання продукції кращої якості;

– ініціювання та сприяння встановленню переробних потужностей та потужностей для тривалого зберігання продукції в селянських домогосподарствах, особливо тих, що об'єдналися в кооперативи;

– сприяти відновленню тваринництва в сільській місцевості за рахунок розробки механізму лізингу та контрактації тварин, фінансового сприяння будівництву приміщень для утримання та відгодівлі тварин;

– ініціювання та сприяння несільськогосподарській зайнятості селян, зокрема – зеленому туризму та різним промислам.

– сприяти навчанню сільських дітей у вищих навчальних закладах із обов'язковою умовою повернення їх в рідну місцевість, що дозволить підвищувати рівень продуктивності сільської праці;

– з метою уникнення цінових диспропорцій, забезпечити гарантований збут продукції в межах визначеного замовлення державним заготівельними організаціями за цінами, які дозволяють розвиватися дрібним селянським господарствам, але не спотворюють ринковий механізм ціноутворення.

Зазначені заходи є чіткими прикладними інструментами вирішення проблеми подолання бідності через покращення стану підприємницької зайнятості селян та врегулювання цінового механізму на ринку продовольства. Ініціатором та їх суб'єктом реалізації в окреслених випадках можуть бути як органи державної влади, які, проте не завжди володіють достатніми для цього ресурсами, так і приватні та громадські організації, об'єднання та установи, зокрема – інвестиційні фонди, грантові компанії, фонди розвитку тощо.

Література

1. Василенька Н.І. Матеріальний добробут сільського населення: трудові виміри та особливості регулювання / Н.І. Василенька // Економіка АПК. – 2013. – № 7. – С. 105-112.

2. Когатько Ю.Л. Бідність сільського населення України / Ю.Л. Когатько // Демографія та соціальна економіка. – 2015. – № 1 (23). – 32-43.

Степан НАВРОЦЬКИЙ
Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки», м. Київ

СТАНОВЛЕННЯ СТРАХОВОЇ СИСТЕМИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Ринкова економіка, як організована система, не може існувати в силу власних емерджентних властивостей (тобто не притаманних ні одному із